

Zəfər büdcəsi müzakirəyə çıxarıldı

Noyabrın 16-da Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirilib. İclasın gündəliyinə müzakirə olunması üçün 24 məsələ daxil edilib. Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova deyib ki, birinci oxunuşda parlamentə təqdim olunmuş 24 məsələdən 22-si gələn ilin dövlət büdcəsi və büdcə zərfinə daxil olan qanun layihələridir.

Zəfər Komandanına verilən ali dəyər

Qanun layihələrinin təqdimatından öncə spiker noyabrın 12-də İstanbulda keçirilən

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VIII Zirvə Görüşündən söz açıb. Qeyd edib ki, Zirvə görüşündə türkdilli dövlətlər arasında inteqrasiya proseslərinin daha da dərinləşməsinə yönələn bir

sıra vacib qərarlar qəbul edilib, Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının adı dəyişdirilərək "Türk Dövlətləri Təşkilatı" adlandırılıb.

Spiker vurğulayıb ki, Zirvə görüşündə xalqımızı qürurlandıran mühüm bir hadisə baş verib. Türkdilli Ölkələrin Dövlət Başçıları Şurasının qərarı ilə Prezident İlham Əliyev Türk Dünyasının Ali Ordeni ilə təltif edilib. Ordeni Zirvə görüşündə Türkiyə

Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan təqdim edib. Möhtərəm Prezidentimiz bu yüksək mükafata Azərbaycan Respublikasının ərazilərinin işğaldan azad edilməsinə və ərazi bütövlüyünün bərpasını təmin edərək türk birliyinə mühüm töhfə verən və bölgədə davamlı sülhün, sabitliyin əldə olunmasına yol açan tarixi qələbəyə görə layiq görülüb.

Zəfər büdcəsi müzakirəyə çıxarıldı

Dövlətin əsas maliyyə sənədi qarşıya qoyulan strateji vəzifələrin yerinə yetirilməsinə möhkəm zəmin yaradır

Əvvəli 1-ci səh.

Sahibə Qafarova Türk Dünyasının Ali Ordeni ilə təltif edilməsi münasibəti ilə ölkə Prezidentini Milli Məclisin adından ürəkdən təbrik edib, xalqımızın və dövlətimizin bu günü və gələcəyi naminə dəyərli fəaliyyətində ona yeni böyük uğurlar arzulayıb. Təbrik alışıqlarla qarşılanıb.

2022-ci ilin büdcəsi ölkənin iqtisadi həyatında mövcud olan reallıqları dolğun əks etdirir

Sonra iclasda gündəlikdəki məsələlərin müzakirəsi başlayıb. Birinci məsələ - "Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi barədə danışan Milli Məclisin Sədri qeyd edib ki, dövlətin əsas maliyyə sənədi sayılan dövlət büdcəsi ümumdövlət maliyyəsinin ayrılmaz tərkib hissəsi olduğuna görə onun göstəricilərinə əsaslanaraq ölkənin iqtisadi vəziyyəti barədə mühakimə yürütmək mümkündür. Bu baxımdan müzakirəyə çıxarılan dövlət büdcəsi və büdcə zərfinə daxil olan digər sənədlər ölkənin iqtisadi həyatında mövcud olan reallıqları dolğun əks etdirir.

Sahibə Qafarova məmnunluqla bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası koronavirus pandemiyasının davam etməsinə və dünyada iqtisadi fəallığın tam bərpa olunmasına baxmayaraq, dövlətimizin dinamik inkişafını təmin etməyə imkan verib. Ölkəmizin tarixində ən böyük həcmli büdcə tərtib edilərək Milli Məclisə təqdim olunub. Gələn il büdcə xərcləri ilk dəfə olaraq 30 milyard manata yaxınlaşacaq ki, bu da cari illə müqayisədə 1 milyard 336 milyon manat artıq vəsait deməkdir. Beləliklə, 2022-ci ilin dövlət büdcəsi qarşıya qoyulan strateji vəzifələrin yerinə yetirilməsinə möhkəm zəmin yaradır.

Parlamentin rəhbəri onu da qeyd edib ki, 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsi və büdcə zərfinə daxil olan sənədlər parlament komitələrinin iclaslarında geniş müzakirə olunaraq Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilib.

Parlamentin iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili çıxış edərək "Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinin və büdcə zərfinə daxil olan digər qanun layihələrinin, həmçinin bu layihələrə dair Hesablama Palatasının rəyinin qanunvericiliyin tələblərinə uyğun surətdə hazırlanaraq Milli Məclisə təqdim olunduğunu diqqətə çatdırıb.

Bildirib ki, komitə iclasında ilk dəfə olaraq Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarovanın təşəbbüsü ilə büdcə zərfinə daxil edilən layihələrin müzakirəsinin parlamentdə təmsil olunan siyasi partiyaların, o cümlədən müxalifət partiyaları nümayəndələrinin iştirakı ilə aparılması həm müzakirələrin inklüzivliyini təmin edib, həm də ölkədə aparılan siyasi islahatların ali qanunverici orqanda reallaşmasının növbəti addımı olub.

2020-ci ildə 3 faizdən çox azalan global ÜDM-in 2021-ci ildə 5,9 faiz artacağı proqnozlaşdırılır. Azərbaycanda rəqəmsal transformasiyanın, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə yaşıl iqtisadiyyatın inkişaf prioriteti kimi seçilməsi ölkəmizə xeyli üstünlük qazandıracaq.

Komitə sədri bildirib ki, 26,8 milyard manat gəlir və 29,9 milyard manat xərc ilə təqdim olunmuş dövlət büdcəsinin layihəsi ölkəmizin cari və strateji inkişaf hədəflərinə, iqtisadi siyasətinə və qarşıda duran çağırışları dəf etməyə xidmət etmək iqtidarında olacaq.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası və yenidən qurulması ön sırada dayanır

İclasda maliyyə naziri Samir Şerifov 2022-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin layihələri və sonrakı 3 il üçün icmal büdcənin əsas göstəriciləri barədə ətraflı məlumat verib.

Maliyyə naziri bildirib ki, gələn ilin büdcəsinin prioritet xərclərində işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası və yenidən qurulması ön sırada dayanır. Hazırda mənfur düşmənin uzun illər ərzində vuran qoyduğu yurdlarımıza yeni nəfəs verilir, avtomobil və dəmir yolları çəkilir, elektrik, qaz, su təchizatı və kənd təsərrüfatı infrastrukturuları qurulur, tarixi, mədəni, dini irsimiz bərpa olunur, beynəlxalq hava limanları tikilir. Böyük qayıdışın təmin edilməsi, işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin bərpa və yenidənqurma işləri ilə ölkə iqtisadiyyatına reintegrasiyası, bununla əlaqədar dövlətimizin müdafiə qabiliyyətinin möhkəmləndirilməsi, milli təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi məsələsi Azərbaycan Prezidentinin ölkəmizin 2030-cu ilədək sosial-iqtisadi inkişafına dair cari ilin fevral ayında müəyyən etdiyi 5 illik inkişaf prioritetlərindən biridir. 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsi bu prioritetlər nəzərə alınmaqla və iqtisadiyyat Nazirliyinin hazırladığı müvafiq sənədlərdəki makroiqtisadi göstəricilər əsas götürülməklə tərtib edilmişdir.

Dövlət büdcəsinin əsas göstəricilərindən danışan maliyyə naziri bildirib ki, layihədə 2022-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri 26 milyard 816 milyon manat, xərcləri 29 milyard 879 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulub. Növbəti ilin büdcə gəlirlərinin Dövlət Vergi Xidməti tərəfindən 8 milyard 820 milyon manat, Gömrük Komitəsinin xətti ilə 4 milyard 260 milyon manat daxilolmalar nəticəsində təmin edilməsi nəzərdə tutulur. Büdcədən kənar gəlirlər 760 milyon manat, digər daxilolmalar isə 260 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılır. Eyni zamanda Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfer 12 milyard 710 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulub. İcmal büdcənin gəlirləri 27 milyard 677 milyon manat, icmal büdcənin xərcləri isə 32 milyard 906 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulub.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə bərpa və yenidənqurma işlərinin həyata keçirilməsi, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun Azərbaycan iqtisadiyyatına reintegrasiyası üçün 2,2 milyard manat məbləğində vəsaitin ayrılması təklif olunur.

Büdcədə xalqın rifahının yaxşılaşdırılması və sosial müdafiəsinin təmin edilməsi üçün 2022-ci ilin yanvarın 1-dən əməkdaşlarının və əmək pensiyalarının, sosial müavinələrin, təqaüdlərin və digər sosial ödənişlərin artırılması əsas məsələlərdəndir.

Sosial xərclər 46,4 faizə çatdırılır

Samir Şerifov dövlət büdcəmizin ənənəvi olaraq sosial-önmümlü olduğunu vurğulayıb. Büdcədə sosial xərclərin 46,4 faizə çatdırıldığını və 2021-ci illə müqayisədə 13,5 faiz, yəni 1 milyard 650 milyon manat artırıldığını deyib. Bildirib ki, bu xərclər ilin maliyyə tutumunun 13 milyard 851 milyon manata çatdırılması nəzərdə tutulub. Həmin xərclərin 60 faizi əməyin ödənilməsi ilə bağlıdır. Belə ki, 2022-ci ildə əməyin ödənilməsinə 8 milyard 97 milyon manat məbləğində vəsait təklif olunur. Sosial təminat xərcləri üçün dövlət büdcəsində 3 milyard 566 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur.

Prioritet istiqamətlərdən biri də təhsil sahəsidir. Təhsil xərclərinə büdcədən 3 milyard 884 milyon manat ayrılması nəzərdə tutulub. Digər prioritet istiqamət olan səhiyyə sahəsinə ayrılacaq vəsait cari ildən başlayaraq təbiiq olunan icbari tibbi sığorta öhdəlikləri də nəzərə alınmaqla 1 milyard 789 milyon manat səhiyyəsinə müəyyən edilib. Gənclər və idman sahəsinə 44 milyon manat, turizmin inkişafı üçün 59 milyon manat vəsaitin ayrılması planlaşdırılır.

Maliyyə naziri 2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası büdcəsinin gəlir və xərcləri, kənd təsərrüfatı, ətraf mühitin və təbiətin mühafizəsi, neqliyyat, rabitə və mənzil-kommunal sahələrinə, habelə güzəştli ipoteka kreditlərinin dəstəklənməsi üçün dövlət büdcəsinin ayrılacağı vəsait barədə də ətraflı məlumat verib.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbarov plenar iclasda qeyd edib ki, dövlət başçısının rəhbərliyi ilə ölkədə həyata keçirilən fundamental islahatlar milli iqtisadiyyatın dayanıqlı inkişafını, sürətlə müasirləşməsinə və əhalinin maddi rifahının davamlı şəkildə yaxşılaşdırılmasına təmin edir. Bildirib ki, hazırda Azərbaycan 2022-2030-cu illəri əhatə edən yeni strateji inkişaf mərhələsinə daxil olur. Bu strateji dövrdə qarşıda iqtisadi artımın daha dayanıqlı drayverlərinin hərəkətə gətirilməsi, milli iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətinin, innovasiya yönümlülüğünün və maliyyə dayanıqlığının daha da gücləndirilməsi və azad edilmiş ərazilərin reintegrasiyası kimi yeni vəzifələr durur.

Büdcə siyasətinin əsas özəlliyindən bəhs edən iqtisadiyyat naziri deyib ki, dövlət büdcəsi eyni zamanda işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasını maliyyələşdirməlidir.

Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə gələn ilin dövlət büdcəsində iqtisadi artıma və məşğulluğa dəstək məqsədilə dövlət investisiya proqramı üçün ayrılan vəsaitlərin həcmi 850 milyon manat artırılaraq 2,8 milyard manata çatdırılıb. Bildirib ki, növbəti ilin büdcə layihəsi ölkədə genişmiqyaslı sosial proqramların həyata keçirilməsini, minimum əməkdaşlarının, pensiyaların və di-

gər sosial ödənişlərin artırılmasını əhatə edir.

Ölkədəki iqtisadi vəziyyət barədə danışan nazir tikinti sektoru istisna olmaqla iqtisadiyyatın bütün sahələrində artım tempirlərinin sürətləndiyini qeyd edib. Bu ilin yanvar-sentyabr aylarında ÜDM-in 4,8 faiz artdığını deyib. Bildirib ki, əgər 2017-2020-ci illərdə qeyri-neft sənayesində əlavə dəyərin orta illik artım tempi 9,3 faiz təşkil edirdisə, bu ilin 9 ayında qeyri-neft sənayesində əlavə dəyər 20 faizdən çox artıb. Ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının həcmi cari ilin oktyabr ayının sonuna kimi 53 milyard ABŞ dollarını ötürüb ki, bu da proqnozlaşdırılan illik ÜDM-in təqribən 110 faizinə ekvivalentdir.

İclasda 2022-ci ilin pul-kredit siyasətinin əsas istiqamətləri barədə danışan Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı İdarə Heyətinin sədri Elman Rüstəmov bildirib ki, ortamüddətli dövr üçün bu siyasət olduqca müəkkəb xarici mühit şəraitində və onun milli iqtisadiyyatımıza çoxkanallı neqativ təsirləri şəraitində formalaşdırılıb.

Valyuta bazarında tarazlıq müşahidə olunur. Milli valyutanın məzəni ilin əvvəlindən sabitdir. İl ərzində keçirilən valyuta hərəqlərinin ekseriyyətində təklif tələbi üstələyib və manat əhəmiyyətli möhkəmlənmə təzyiqi altında olub. Cari ilin birinci yarısında məqbul hədəf çərçivəsində olan inflyasiya şəraitində Mərkəzi Bankın monetar siyasəti başlıca olaraq iqtisadiyyatın 2020-ci ildə düşdüğü resessiyadan çıxarılmasına və bərpasına dəstək olub.

Sonra iclasda Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov qurumun 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsinə dair rəyini təqdim edib. Diqqətə çatdırıb ki, dövlət büdcəsinin layihəsi ilə birlikdə hazırlanan və təqdim edilən sənədlərin siyahısı əvvəlki illərlə müqayisədə artırılıb, izahatlara daxil edilmiş məlumatların keyfiyyəti və həcmi də yüksəldilib. Bu, Hesablama Palatası tərəfindən təqdirəlayiq hal kimi qiymətləndirilib.

Büdcə zərfinə daxil edilmiş məlumatların müqayisəli təhlilindən bəhs edən Vüqar Gülməmmədov

qurumun bir sıra istiqamətlər üzrə əvvəlki rəylərində qeyd edilmiş məsələlərin bu ilki zərfdə nəzərə alındığını bildirib. Vurğulayıb ki, dövlət maliyyəsi üzərində parlament nəzarətinin tam və əhatəli olması, ilk növbədə, icmal büdcənin və onun tərkib hissələrinin layihəsi və icrası ilə bağlı müzakirələrdə istinad edilən sənəd və məlumatların çeşidindən və məlumatlılıq səviyyəsindən asılıdır. Müzakirəyə təqdim edilən sənədlər büdcə gəlirləri ilə bağlı qiymətləndirmələrin aparılmasına daha münbit şərait yaradır.

Qeyd edilib ki, Hesablama Palatası təqdim edilmiş layihəni dəstəkləyir və hazırladığı rəyini büdcə müzakirələrində faydalı olacağına ümid edir.

Təqdimatlar dinlənildikdən sonra plenar iclasda "Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinin müzakirəsi başlanıb.

Müstəqillik tariximizin ən iri tutumlu büdcəsinin geniş müzakirəsində komitə sədrləri Ziyafət Əsgərov, Əhliman Əmiraslanov, Musa Quliyev, Siyavuş Novruzov, Zahid Oruc, deputatlar Hikmət Məmmədov, Mahir Abbaszadə, Ziyad Səmədzadə, Kamal Cəfərov, Sahib Aliyev, Azər Badamov, Əli Məsimli, Emin Hacıyev, Elman Nəsirov, Razi Nurullayev, Kamran Bayramov, Vahid Əhmədov, Elnur Allahverdiyev, Hüdä Qasımlı, Anar Məmmədov, Rəşad Mahmudov, Şahin İsmayılov, İlham Məmmədov, Cavanşir Paşazadə, Aydın Mirzəzadə, Elşən Musayev sənədi ətraflı təhlil ediblər, qanun layihəsi barədə rəy və təkliflərini hökumət üzvlərinin diqqətinə çatdırıblar.

Geniş müzakirələrin yekununda "Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi birinci oxunuşda səsə qoyularaq qəbul edilib.

Milli Məclisdə büdcə zərfinin müzakirələri bu gün davam etdiriləcək.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
Ülker XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"